

Markedsrapport Tyskland

Baggrund

Tyskland er Danmarks største og vigtigste eksportmarked, som sidste år aftog 16 pct. af den danske vareeksport.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Tyskland

	2013	2014	2015	2016	2017 (skøn)	2018 (skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	0,6	1,6	1,5	1,8	2,3	2,0
Inflation (pct.)	1,4	0,1	0,2	1,6	-	-
Statsfinanser, saldo af BNP (pct.)	-0,2	0,3	0,7	0,8	1,3	0,8
Offentlig gæld af BNP (pct.)	64,2	62,1	59,6	57,1	53,8	50,9
Betalingsbalancens løb. poster af BNP (pct.)	6,8	7,5	8,6	8,3	8,0	7,3
Arbejdsløshed i pct.	6,9	6,7	6,4	6,1	5,6	5,2
Valutakurs EUR:USD	0,7	0,7	0,9	0,9	-	-

Kilde: Udenrigsministeriets eksportudsigt for Tyskland, Inflation.eu og Oanda.com

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med Dansk-Tysk Handelskammer

Økonomisk udvikling

Tyskland er verdens fjerdestørste økonomi efter USA, Kina og Japan og den største i Europa med en femtedel af EU's BNP. Tysk økonomi har de seneste år været i et selvforstærkende opsving. Beskæftigelsen stiger fortsat, og det samme gælder lønningerne. Det holder det private forbrug i gang og betyder en faldende statslig gæld. I første halvår af 2018 lød det offentlige overskud på næsten 50 milliarder euro.

Tyskland har dermed stadig gavn af Kansler Gerhard Schröders "Agenda 2010", som gennem 00'erne bidrog væsentligt til forbedringen af den tyske konkurrenceevne. Et opmærksomhedspunkt i Tysklands økonomiske udvikling er ejendomspriserne. Lave renter og et stort efterslæb på markederne har gjort, at ejendomspriserne er steget så hurtigt de seneste år, at analytikere er begyndt at tale om en boble.

Tysklands økonomi voksede med 2,3 pct. i 2017, og der forventes lidt mindre vækst i 2018. Mens eksporten har været med til at drive den tyske økonomi de seneste år, er tyske virksomheder nu truet af stigende protektionisme på eksportmarkederne. De ser med bekymring på faren for en handelskrig mellem centrale aktører i den globale økonomi, fordi Tyskland er mere afhængig af frihandel end andre lande. Især de tyske bilproducenter har opbygget værdikæder, som er følsomme overfor protektionisme.

Beskæftigelsen er det sidste årtis store succeshistorie. Der er siden 2005 kommet næsten 5 mio. flere i arbejde. Og i 2017 forventes det, at en halv mio. flere tyskere kommer i arbejde. Ulempen ved denne udvikling er, at der opstår flaskehalse på arbejdsmarkedet. Virksomheder ser i stigende grad mangel på kvalificeret arbejdskraft som en fremtidig risiko, og lønningerne stiger også mere end tendensen de seneste år. Dog er den tyske økonomi så konkurrencestærk, at lønstigninger ikke truer opsvinget på helt kort sigt. I World Economic Forums rangliste over de mest konkurrencestærke økonomier indtager Tyskland en femteplads. De offentlige finanser er blevet mere solide de seneste år, og den samlede offentlige gæld er fra 2010 faldet fra 81 % af BNP til 64 % i 2017.

Den største regionale vækstmotor er Sydtyskland, hvor Baden-Württemberg og Bayern står sammenlagt for mere end en tredjedel af det tyske BNP. Hvis Bayern var en EU-stat, ville den være EU's syvendestørste økonomi. Med årlige BNP-vækstrater over landsgennemsnittet, købedygtige forbrugere, et erhvervsvenligt miljø, højt kvalificeret arbejdskraft bl.a. på grund af Tysklands bedste universiteter, lav arbejdsløshed og internationale virksomheder som Bosch, Daimler, Würth, BMW, Allianz og Adidas er denne region Tysklands vækstcenter. De internationale virksomheder har været med til at danne grobund for et stærkt innovations- og iværksættermiljø. Investeringerne i forskning og innovation er også større her end i andre delstater.

Tysklands klassiske industriregion er dog Nordrhein-Westfalen med sine 17 millioner indbyggere, et tilsvarende stærkt erhvervsliv og mange "hidden champions". Der er ingen steder i Tyskland, hvor der findes en så stor koncentration af forbrugere og virksomheder i alle størrelser. Samtidig er rygraden i tysk erhvervsliv fortsat "der Mittelstand". Det står for personligt ejede virksomheder, og dem har Tyskland over 3 mio. af. De er de største arbejdsgivere og står for en stor del af industriproduktionen. Deres mindre hierarkiske opbygning gør dem til oplagte samarbejdspartnere for danske virksomheder.

Tabel 2: Tysklands handelsforhold til Danmark

Dobbeltbeskatningsaftale med Tyskland	Ja
Tyske investeringer i Danmark (beholdning 2. kvartal 2018)	74,7 mia. DKK
Danske investeringer i Tyskland (beholdning 2. kvartal 2018)	186,2 mia. DKK
Dansk vareeksport til Tyskland 2017	102,1 mia. DKK.
Dansk tjenesteeksport til Tyskland 2017	44,8 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyskland 2017	146,8 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Tyskland 2017	130,6 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Tyskland 2017	44,5 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Tyskland 2017	175,1 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Tyskland 2016	1866 (81.755 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Tabel 3: Eksportudsigt for Tyskland

	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Vækst i dansk vareeksport til Tyskland (pct.)	3,0	3,7	6,1
Vækst i dansk tjenesteeksport til Tyskland (pct.)	5,9	2,7	-1,0
Vækst i vare- og tjenesteeksport til Tyskland (pct.)	3,9	3,4	3,9

Kilde: Udenrigsministeriet

Politisk udvikling

En stor koalition mellem den kristeligt-demokratiske union med Angela Merkel i spidsen Socialdemokratiet har siden forbundsvalget i 2013 dannet regering. Koalitionsregeringen er fortsat efter valget i 2017, da det mislykkedes at få dannet en Jamaica-koalition mellem CDU, FDP og de Grønne. Dog har regeringen et mindre flertal end under sidste periode. Med de liberale (FDP) og AfD er der to partier mere i forbundsdagen. Koalitionen har gennemført arbejdsmarkeds- og pensionsreformer med mindsteløn og en pensionsalder på 63 år for folk, der har været på arbejdsmarkedet i 45 år. Fordelingspolitik dominerer p t. på bekostning af en økonomisk politik, som fremmer konkurrenceevnen.

Udover fordelingspolitik er flygtninge stadigvæk et markant emne i tysk politik, selvom tilstrømningen er reduceret markant. Fremgangen for højrepartiet AfD kan især tilskrives regeringens politik i 2015, hvor næsten 900.000 flygtninge kom til Tyskland. For danske virksomheder har det sidste valg ikke betydet mærkbare forandringer. Den nye regering har heller ikke vist stor reformvilje. Også derfor har begge partier mistet stemmeandele på det seneste, og kansler Merkel er under pres.

Tabel 4: **Tyskland på globale ranglister**

Tyskland	
Forsknings- & udviklingsintensitet (totale investeringer i pct. af BNP)	8 (ud af 76)
WIPO's Global Innovation Index	9 (ud af 127)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	5 (ud af 137)
Transparency Internationals "Corruption by country"(efter laveste niveau)	12 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business" (samlet score)	20 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	113 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	42 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretalsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	62 (ud af 190)
Bureaukrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	39 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Tabel 5: **Markedsmuligheder**

Energiteknologi - Tysklands Energiewende er langt fra komplet. Der er investeringsbehov i vedvarende energi og energieffektivitet. Danske virksomheder med kompetencer indenfor begge områder har gode markedsmuligheder.

Digitalisering- Tyskland er under-digitaliseret, mens Danmark er Europas mest digitale land. Tyskere er bevidste om efterslæbet og vil investere i stor stil over de kommende år. Danske virksomheder med relevante kompetencer kan drage fordel af udviklingen

Forbrugsvarer - Med stigende lønninger og stigende beskæftigelse er tyske forbrugere klar til at investere i møbler, lamper og designvarer m.m. Det er områder, hvor der er mange danske virksomheder med gode kvalitetsprodukter

Velfærdsteknologier - Tyskland har den dårligste demografiske udvikling blandt OECD-landene. Prognosen lyder på, at antallet af erhvervsaktive vil skrumpes med knap 2 mio. til 60 mio. frem mod 2030. Den aldrende befolkning giver vækst i sundhedsvæsenet, og det åbner op for forretningsmuligheder for danske velfærdsteknologier

Services - Tyskland er "over-industrialiseret" og dermed et interessant marked for servicevirksomheder. Det gælder om at servicere den store industrisektor eller tilbyde services, som Tyskland ikke selv har formået at udvikle.

Underleverandør til den tyske industrisektor - Danske virksomheder står i dag stærkt som underleverandører til den tyske maskinindustri. Knap en tredjedel af dansk eksport går til denne sektor. De danske eksportører har fordel af den tyske industris stærke position på udenlandske markeder, og forventningen er, at tyske virksomheder også vil stå stærkt på eksportmarkederne de kommende år. Derfor kan danske producenter stadig spille underleverandørkortet.

Kilde: Dansk-Tysk Handelskammer

10 største danske eksportvarer til Tyskland

Tabel 6: **Overkategorier**

1. Beklædningsgenstande og -tilbehør	9,1 mia. kr.
2. Køretøjer	6,4 mia. kr.
3. Maskiner og -tilbehør til industrien	6,2 mia. kr.
4. Kraftmaskiner og motorer	5,4 mia. kr.
5. Medicinske og farmaceutiske produkter	5,2 mia. kr.
6. Kød og kødvarer	5,1 mia. kr.
7. Metalvarer	4,8 mia. kr.
8. Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf	4,5 mia. kr.
9. Levende dyr, spiselige	4,1 mia. kr.
10. Mejeriprodukter og fugleæg	3,8 mia. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 7: **Underkategorier**

1. Vinddrevne elektriske generatorer	3,4 mia. kr.
2. Tamsvin, levende, af vægt < 50 kg	3,2 mia. kr.
3. Tårne og gittermaster, af jern og stål	1,3 mia. kr.
4. Stillehavslaks, atlantehavslaks og donaulaks,	1,2 mia. kr.
5. Elektrisk energi	1,2 mia. kr.
6. Forende og stykker deraf, af tamsvin, fersk eller kølet	1,1 mia. kr.
7. Frisk ost modnet eller lagret	970,1 mio. kr.
8. Hele og halve kroppe af tamsvin, ferske eller kølede	966,3 mio. kr.
9. Motorkøretøjer	952,6 mio. kr.
10. Skinke og stykker deraf, ikke udbenet, af tamsvin, fersk eller kølet	895,4 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Gode råd til danske eksportører

Tyskland er med sine 80 mio. forbrugere et stort og attraktivt nærmarked for danske eksportører – uanset størrelse. Den største udfordring er konkurrenceintensiteten. Tyske virksomheder er de største konkurrenter, men også producenter fra Mellemeuropa er med til at presse priserne og gøre konkurrencen benhård. Derfor skal danske virksomheder meget klart kunne demonstrere, hvilken merværdi de kan tilføre med deres produkter eller tjenester. Danske virksomheder er vellidte samarbejdspartnere, og Danmark har stadig et positivt image i Tyskland, ligesom mange tyske virksomheder værdsætter den høje kvalitet og fleksibilitet.

At trænge igennem på det tyske marked kræver forberedelse og tålmodighed. Man skal ikke lade sig snyde af, at Tyskland er et nærmarked, og det er vigtigt at afsætte de nødvendige ressourcer og sætte sig grundigt ind i hvilke regler, der gælder for ens virksomhed – lige fra certificering til juridiske spørgsmål. Rådgivning nødvendigt for at undgå dyre faldgruber.

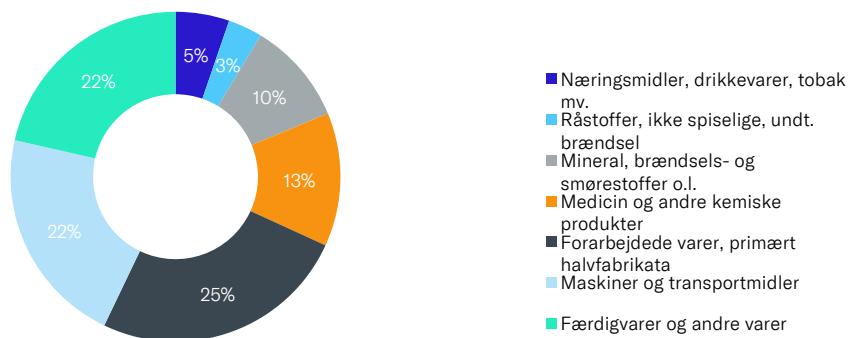
Det er en vigtig konkurrencefordel, hvis danske virksomheder kan kommunikere på tysk med deres tyske samarbejdspartnere. At ansætte tysksproget personale og/eller medarbejdere med eksporterfaring er blandt de vigtigste instrumenter i virksomhedernes forberedelse. Det viser, at virksomheden mener det seriøst, og det bliver nemmere at undgå misforståelser. Tyskland er med sin centrale placering i Europa desuden et ideelt udgangspunkt for videre ekspansion i Europa.

Tabel 8: **Modtagere af dansk vareeksport 2017, rangeret**

1. Tyskland	102 mia. kr.
2. Sverige	78,5 mia. kr.
3. Storbritannien	53,8 mia. kr.
4. USA	51,5 mia. kr.
5. Norge	42,2 mia. kr.
6. Kina	29,9 mia. kr.
7. Nederlandene	28,1 mia. kr.
8. Frankrig og Monaco	23,4 mia. kr.
9. Polen	20,1 mia. kr.
10. Italien	17,2 mia. kr.

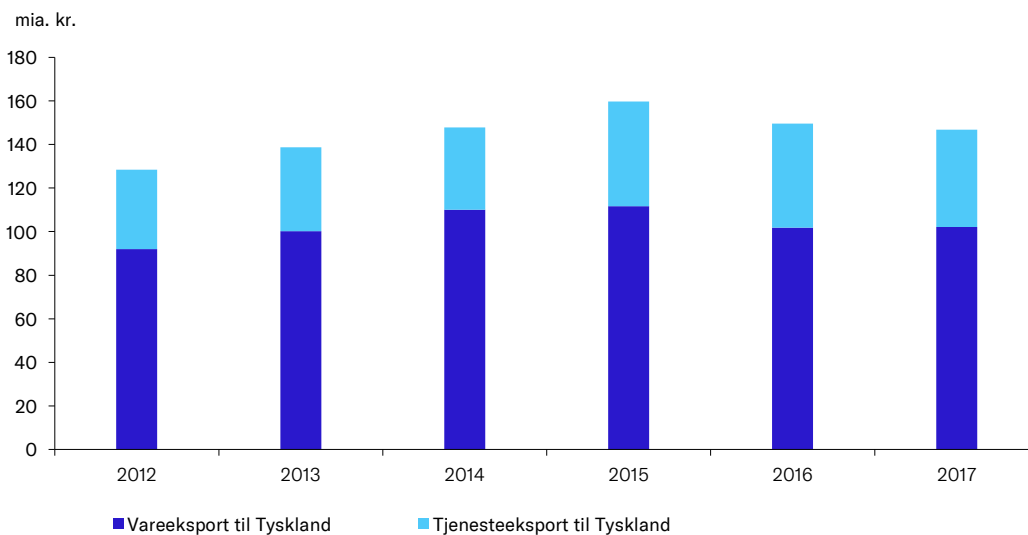
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 1: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Tyskland fra oktober 2017 til juni 2018**

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigts for Sydkorea

Figur 2: **Dansk vareeksport til Tyskland fra 2012 til 2017**

Kilde: Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Det Dansk-Tyske Handelskammer (www.handelskammer.dk)

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / e-mail: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk